

Συνοδευτικό Σημείωμα

Ένα διήγημα για την πίστη, το θάρρος και την ελευθερία

Το παρόν πεζό λογοτεχνικό έργο είναι εμπνευσμένο από τη ζωή και το μαρτύριο του Αγίου Δημητρίου, πολιούχου της Θεσσαλονίκης. Στόχος του κειμένου δεν είναι η αναδιήγηση της βιογραφίας του Αγίου, αλλά η ανάδειξη της παρουσίας και του μηνύματός του στη ζωή ενός σύγχρονου νέου.

Μέσα από τον παραλληλισμό του Αγίου Δημητρίου με έναν φοιτητή της σημερινής Θεσσαλονίκης, επιχειρείται να φανεί ότι οι Άγιοι δεν αποτελούν απόμακρες ή εξιδανικευμένες μορφές του παρελθόντος, αλλά ζωντανά πρόσωπα της Εκκλησίας, με τα οποία μας συνδέει πνευματική συγγένεια και κοινός αγώνας για την αλήθεια, την ελευθερία και την πίστη.

Το έργο προσεγγίζει το μαρτύριο όχι μόνο ως ιστορικό γεγονός, αλλά ως διαχρονική στάση ζωής: την άρνηση του φόβου και τη σταθερότητα στην αλήθεια, ακόμη κι όταν το τίμημα είναι μεγάλο. Με αυτόν τον τρόπο, ο Άγιος Δημήτριος παρουσιάζεται ως «δικός μας άνθρωπος», που συνομιλεί με τα υπαρξιακά ερωτήματα και τις αγωνίες των νέων κάθε εποχής.

Όταν το φως δεν σιωπά

Η υγρασία του υπόγειου τούνελ κολλούσε στα ρούχα του Νίκου. Ήταν περασμένα μεσάνυχτα, και η πόλη πάνω από το κεφάλι του κοιμόταν, σκεπασμένη με φώτα που δεν ζέσταιναν κανέναν. Κατέβαινε στο εντευκτήριο της παλιάς εκκλησίας, εκεί όπου μια ομάδα φοιτητών της Θεσσαλονίκης έκανε πρόβες για μια θεατρική παράσταση. «Η ζωή του Αγίου Δημητρίου», έγραφε η αφίσα.

Ο Νίκος δεν είχε πια πίστη σε τίποτα — ούτε σε αγίους, ούτε σε ανθρώπους. Ήρθε μόνο επειδή του το ζήτησε η Μαρία. Να παίξει τον Δημήτριο.

Η Μαρία... Εκείνη πίστευε ακόμα. «Όχι σε παραμύθια», του είχε πει, «αλλά σε εκείνη τη φλόγα που κάνει κάποιον να σταθεί όρθιος, ακόμα κι όταν όλα γύρω του τον πιέζουν να σωπάσει». Ο Νίκος είχε γελάσει τότε. «Και θα μου πεις ότι αυτό έχει να κάνει με έναν στρατιώτη του 3ου αιώνα;» Εκείνη δεν απάντησε. Μόνο του έδωσε ένα παλιό βιβλίο, φθαρμένο στις άκρες, με τίτλο «Ο Μάρτυρας της Θεσσαλονίκης».

Στις πρώτες πρόβες διάβαζε μηχανικά. «Ο Δημήτριος, αξιωματικός του ρωμαϊκού στρατού, συλλαμβάνεται γιατί ομολογεί τον Χριστό...». Ο σκηνοθέτης, ένας νεαρός θεολόγος με μαύρη γενειάδα, τον σταμάτησε. «Όχι έτσι, Νίκο. Δεν είναι δήλωση ταυτότητας. Είναι εξομολόγηση ζωής». Ο Νίκος αναστέναξε. «Μα δεν πιστεύω. Πώς να το πω σαν να το ζω;» «Πες το σαν να είναι κάτι δικό σου που δεν θέλεις να προδώσεις. Μια ιδέα, ένας άνθρωπος, κάτι που αγαπάς και το απαγορεύουν.» Η φράση κόλλησε μέσα του σαν αγκάθι.

Το ίδιο βράδυ, περπατώντας προς το σπίτι, σκέφτηκε τη δική του "απαγορευμένη" αλήθεια. Το όνειρό του ήταν να γίνει μουσικός. Να παίζει στους δρόμους, να γράφει τραγούδια. Ο πατέρας του, στρατιωτικός, το θεωρούσε ντροπή. «Η μουσική είναι για χόμπι, όχι για άντρες που θέλουν να σταθούν στη ζωή.» Κι έτσι ο Νίκος βρέθηκε να σπουδάζει Νομική, να πνίγεται στα "πρέπει" και στα "μη". Ίσως, σκέφτηκε, αυτός ο Δημήτριος να μην ήταν τελικά τόσο μακριά. Δεν έκανε κάτι άλλο από το να μένει πιστός σε κάτι που τον ξεπερνούσε — σε κάτι αληθινό.

Οι πρόβες προχωρούσαν. Κάθε φορά που έλεγε τη φράση: «Μη φοβάσθε τους δυνατούς του κόσμου τούτου· ο δυνατός είναι εκείνος που δεν αρνείται την αλήθεια του», ένωθε ρίγος. Η φωνή του έβγαине πια αλλιώς.

Σε μια σκηνή φυλακής, ο Νίκος σταμάτησε αυθόρμητα. Κοίταξε το σκοτάδι μπροστά του και είπε σιγανά, σχεδόν χωρίς σκηνοθετική οδηγία: «Δεν φοβάμαι τον θάνατο. Φοβάμαι μόνο μήπως ζήσω και δεν γνωρίσω ποιος είμαι». Κανείς δεν μίλησε. Ο σκηνοθέτης απλώς έγνεψε.

Η Μαρία τον κοιτούσε από μακριά. «Τώρα αρχίζεις να τον καταλαβαίνεις», του είπε. «Ναι... αλλά αν καταλάβεις κάτι τέτοιο, δεν μπορείς πια να κάνεις πίσω.»

Το Σάββατο της παράστασης, ο Νίκος ανέβηκε στα σκαλιά της Ροτόντας, εκεί όπου κάποτε στεκόταν τα ρωμαϊκά ανάκτορα. Η πόλη βούιζε από φοιτητές και λογίων μουσικές. Κι όμως, κάτι αόρατο σκέπαζε τον αέρα — σαν μνήμη αιώνων.

Ένας ηλικιωμένος τον πλησίασε. Κρατούσε ένα κεριά αναμμένο. «Πηγαίνεις για την παράσταση, παλικάρι;» «Ναι... για την παράσταση του Αγίου Δημητρίου.» Ο γέροντας χαμογέλασε. «Να θυμάσαι: δεν τον σκότωσαν γιατί μίλησε· τον σκότωσαν γιατί δεν σιώπησε.»

Στην πρεμιέρα, το υπόγειο γέμισε. Το φως ήταν χαμηλό, σχεδόν σαν κατακόμβη. Η σκηνή έδειχνε τον Νίκο, δεμένο σε μια φανταστική φυλακή. Η Μαρία, ντυμένη στρατιώτης, στάθηκε απέναντί του. «Αρνήσου, Δημήτριά. Έχεις τη ζωή μπροστά σου. Κανείς δεν θα σε κατηγορήσει. Οι θεοί αλλάζουν· ο φόβος μένει ίδιος.» Ο Νίκος σήκωσε το κεφάλι. Το βλέμμα του δεν ήταν πια ρόλος. «Καλύτερα να χάσω τη ζωή μου, παρά τον εαυτό μου.» Η σιωπή που ακολούθησε δεν χωρούσε χειροκρότημα.

Μετά την παράσταση, οι θεατές χειροκροτούσαν, αλλά ο Νίκος στεκόταν ακίνητος. Ένωθε σαν κάτι να είχε σπάσει μέσα του και να ελευθερώθηκε.

Βγήκε έξω μόνος, στη δροσιά της νύχτας. Η πόλη έλαμπε με ψεύτικα φώτα, μα εκείνος έβλεπε ένα άλλο φως — πιο βαθύ, πιο ήσυχο.

Ανηφόρισε προς την εκκλησία του Αγίου Δημητρίου. Ήταν ανοιχτή. Η μυρωδιά του λιβανιού τον τύλιξε. Στάθηκε μπροστά στην εικόνα. «Δεν είμαι άγιος», ψιθύρισε. «Ούτε πιστός. Μόνο κουρασμένος. Αλλά... αν όντως υπάρχεις, δείξε μου πώς να μη φοβάμαι.» Και τότε, δεν ήρθε φωνή, ούτε θαύμα. Μόνο γαλήνη. Μια σιγουριά ότι το φως δεν χρειάζεται να το αποδείξεις· αρκεί να το ζήσεις.

Τις μέρες που ακολούθησαν, ο Νίκος άρχισε να γράφει. Όχι διατριβές ή εκθέσεις, αλλά τραγούδια. Το πρώτο το ονόμασε «Μην αρνηθείς». Το έπαιξε στο πάρκο της Νέας Παραλίας, μπροστά σε λίγους φίλους. Τα λόγια έλεγαν:

«Μες στη σιωπή, το φως γεννιέται,
όχι απ' τους ήρωες, μα απ' τους αληθινούς.
Κι όταν ο κόσμος σου ζητά να σωπάσεις,
θυμήσου: μίλα — έστω και με τη ζωή σου.»

Η Μαρία τον άκουσε συγκινημένη. «Τελικά πίστεψες;» τον ρώτησε. Ο Νίκος χαμογέλασε. «Δεν ξέρω αν πίστεψα. Αλλά έμαθα ότι πίστη δεν είναι να λες πως υπάρχει φως· είναι να περπατάς στο σκοτάδι χωρίς να σταματάς.»

Ένα βράδυ, λίγες εβδομάδες μετά, η ομάδα των φοιτητών πήγε ξανά στον ναό. Ήθελαν να ανάψουν κεριά για την εορτή του Αγίου. Οι ψαλμοί αντηχούσαν μέσα στα τόξα της εκκλησίας, κι οι φλόγες από τα κεριά έτρεμαν σαν ανάσες. Ο Νίκος στάθηκε μπροστά στη λάρνακα του Αγίου Δημητρίου.

«Ξέρεις», ψιθύρισε, «όλοι νομίζουν ότι εσύ ήσουν ένας ήρωας που δεν φοβήθηκε. Εγώ όμως νομίζω πως φοβήθηκες — απλώς διάλεξες να αγαπήσεις κάτι περισσότερο από τον φόβο.»

Η καρδιά του γαλήνεψε. Δεν χρειαζόταν άλλη απόδειξη. Ήξερε πια πως κάθε εποχή έχει τους δικούς της “Ρωμαίους” — εξουσίες, οθόνες, πρότυπα που σε διατάζουν να μοιάσεις. Κι όμως, μέσα σε όλα αυτά, υπάρχουν ακόμα εκείνοι που στέκονται όρθιοι, όχι για να φωνάξουν, αλλά για να μείνουν αληθινοί.

Τα χρόνια πέρασαν. Ο Νίκος έγινε μουσικός. Έπαιζε σε σχολεία, φεστιβάλ, νοσοκομεία. Μιλούσε για φως, θάρρος, αλήθεια και αγάπη. Κι όταν κάποιος τον ρωτούσε από πού αντλεί έμπνευση, εκείνος χαμογελούσε. «Από έναν νέο της Θεσσαλονίκης που κάποτε δεν αρνήθηκε τον εαυτό του.»

Επίλογος

Η ιστορία του Αγίου Δημητρίου δεν είναι μόνο για να την προσκυνήσεις. Είναι για να τη θυμάσαι κάθε φορά που η εποχή σου ζητά να σωπάσεις. Όταν πρέπει να υπερασπιστείς το σωστό, την αλήθεια, τον φίλο που αδικούν, το όνειρό σου που γελοιοποιούν.

Ο Δημήτριος έζησε σε καιρούς που οι άνθρωποι πέθαιναν για την πίστη. Εμείς ζούμε σε καιρούς που πεθαίνει η πίστη σιωπηλά μέσα μας. Ίσως γι’ αυτό το μήνυμά του παραμένει ίδιο: «Να μη σιωπήσεις όταν η ψυχή σου ζητά να μιλήσει». Οι Άγιοι δεν ανήκουν στο παρελθόν· συμμετέχουν σιωπηλά αλλά ενεργά στη ζωή όσων αναζητούν την αλήθεια.

Κι έτσι, κάτω από τη γη —όπως τότε, στις κατακόμβες— κάποιος νέος ακόμα τραγουδούν, όχι για έναν άγιο που πέθανε, αλλά για το φως που ζει μέσα σε κάθε έναν που αρνήθηκε να σωπάσει και έμεινε πιστός στην αλήθεια.